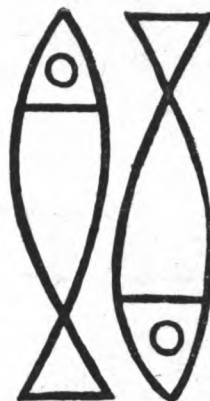

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

J. D. JANSE — HAARLEMMERMEER

HEILIG IS DE HERE

(3)

Numeri 20 : 1-13

„Maar de HERE zeide tot Mozes en Aäron: Aangezien gij op Mij niet hebt vertrouwd en Mij ten aanschouwe van de Israëlieten niet hebt geheiligd, daarom zult gij deze gemeente niet brengen in het land dat Ik hun geef.” vs 12

Een twistend volk en een heilig God.
Tussen beide partijen in staan Mozes en Aäron.
Zij hebben van het volk diep krenkende woorden naar 't hoofd gekregen, de onredelijkste verwijten.
En nu krijgen ze van de andere kant, van de HERE het moeilijke bevel om deze mensen zonder meer, zonder enig verwijt, van water te voorzien.
„Gij zult voor hen water uit de rots tevoorschijn doen komen”. vs 8
Dat is nogal wat! Gaat dat dan zomaar? „Spreek tot de rots...”, maar moet er niet 's eerst met hen gesproken worden. En een hartig woordje ook. Want dat was toch geen taal, die ze hadden uitgeslagen.
„Spreek tot de rots voor hun ogen, dan geeft die water...”
Dat zouden hun ogen zien.
Maar moest hun ook niet wat anders onder 't oog gebracht dan frisse waterstromen?
Je zou toch zeggen...
Maar de HERE had dáár niets van gezegd.
Die had gezegd: Neem de staf.
Dat is wel de staf, die eerder, bij het eerste Meriba, een rol gespeeld had bij een wondere watervoorziening: water uit de rots. Ex 17 : 5 v.
Kennelijk was die er nu weer bij tegenwoordig zijn als een stille, maar welsprekende getuige voor dit volk: De HERE heeft u al meer wonderlijk aan water geholpen.
Misschien zouden ze zich schamen bij het zien van die staf.
Over hun wanhoopskreet, hun lelijke verdachtmaking van Mozes, van hun God. Alsof die 't om hun dood begonnen was. Zie, de staf! Herinnering aan Gods milde hand.
Nu, Mozes heeft de staf opgenomen van voor haar aangezicht van de HERE. Zoals Hij hem bevolen had.
Mozes is begonnen het moeilijke bevel stipt op te volgen.
Hij nam de staf. En vergaderde de gemeente. Met Aäron, zijn broer. Vóór de rots.
Daar staan ze dan oog in oog met heel die boze vergadering.
Om hun water te geven. Voor hen water uit de rots tevoorschijn te doen komen, zoals de HERE hun bevolen had.
Door tot de rots te spreken.
Nu, Mozes heeft zijn mond geopend.
Maar toen... toen is het hem blijkbaar teveel geworden.
Daar staan ze nu, die weerspannigen. Dat eeuwig dwarse volk.
Wat hebben ze er weer allemaal uitgegoid.
En moeten die nu...?
Moeten zij, Mozes en Aäron, beledigd voor de zoveelste keer, en in hen hun God, overladen met verwijten, aanklachten, onbewezen brutale beschuldigingen en gemene insinuaties, die mensen nog water geven ook? En zonder enig weerwoord? Alsof er niets aan de hand is? Niets is gepasseerd?
Mozes heeft zijn mond geopend. En toen, toen was het niet de rots, maar het volk dat eerst de rots te horen kreeg. Toen heeft Mozes ze het toch nog even goed willen laten voelen, laten horen!
Dat ze dit niet verdiend hadden.
Dat ze zich diep moesten schamen.
Dat 't toch eigenlijk... ja, géén stijl was zo:
„Hoor eens weerspannigen, moeten wij voor jullie water uit deze rots tevoorschijn doen komen?”
Water? Sláág hadden ze verdiend! Met de stök moesten ze hebben.
En kijk, daar gaat de stök in Mozes' hand al omhoog. Nu hij eenmaal los is zoekt zijn ergernis meer uitwegen. En hij klétst zijn stök op de rots. Hij tikkert erop, één keer, twee keer...

„... en er kwam véél water uit”. Vele wateren breken zich baan.
En het volk kon drinken, de hele vergadering. En hun vee. vs 11.
Water kregen ze, mild en overvloedig.
Dat ging door. Ook nu het Mozes en Aäron uit de hand liep.
Nu ze dingen deden die ze hadden moeten laten.
Toch gaf de HERE water aan een weerspannig volk.
Met leiders, die nu ook nog weerspannig waren. vs 24.
Want dat had de HERE hun niet bevolen.
Om er zo'n scène van te maken. Boze woorden tot het volk. Slaan met de stök. Dat was de bedoeling niet. Juist niet.
't Zou een demonstratie worden van de heiligheid van de HERE.
Koninklijk voorbijgaan aan al die boze woorden.
Opdat ze zich diep zouden schamen, hopelijk.
En, bij het zien van de staf in plaats van straf, verkwikkend water in plaats van verterend vuur, en het horen van woorden hun ten goede tot die rots, zonder één verwijt of boos woord aan hun adres, te meer ontzag zouden krijgen voor deze God.
Zoals de profeet Micha het heeft uitgeroepen:
„Wie is een God als Gij? Die de ongerechtigheid vergeeft en de overtreding van het overblijfsel van zijn erdeel voorbijgaat, die zijn toorn niet voor eeuwig behoudt, maar een welbehagen heeft in goedertierenheid.” Micha 7 : 18.

Maar Mozes, die heeft er toch nog wat tussen door geschreeuwd.
Woorden vol wrevel. Moeten wij voor jullie...?!
't Moest toch eigenlijk niet mogen.
Ja, eigenlijk... de HERE heeft het scherp gezegd toen Hij hen bestrafte: Mozes en Aäron, jullie hebben niet op Mij vertrouwd!
Betekent dat, dat ze twijfelden aan Zijn macht om op een enkel woord water uit de rots tevoorschijn te kunnen roepen? Dat Mozes een handje heeft willen helpen door te slaan?
Dat is toch wel erg onwaarschijnlijk. En weinig terzake.
En dat ze riepen: moeten of zullen wij water tevoorschijn laten komen... dat was op zichzelf geen grootspraak. Dat moesten ze toch ook? Het was niet anders dan het aanhalen van Gods opdracht aan hen, vs 8.
Neen, maar dit was het: ze hadden blijkens hun optreden geen vertrouwen in Gods m e t h o d e ! Dat het zomaar ging, zonder verwijt. God wilde dat allemaal maar laten passeren. Nu, zij konden dat niet. Zij hebben a.h.w. de HERE willen verbeteren. Waar blijft anders het ontzag voor Hem? Als dat zo maar gaat.
Maar misschien menende God een dienst te bewijzen, hebben ze Hem een slechte dienst bewezen. Hebben ze Zijn heiligheid verduisterd, door die boze woorden.
Dat wonderbaarlijke licht van Zijn helpende hand, zúlk volk tóch water, dat het de ogen moest doen neerslaan...
Daar is een bezet Mozes met Aäron voor gaan staan schreeuwen en slaan. Voelt u? Ziet u?
„Niet op Mij vertrouwd — op mijn bevel afgegaan — om Mij te heiligen voor de ogen van de Israëlieten...”
Dat is ook ongelof. Bang zijn dat het niet goed gaat als het gaat zoals de HERE het daar wilde, en later wilde. Op de manier van het Evangelie weet u wel? Op de manier van onze Here Jezus.
Bang zijn dat zo de eer van God geschaad wordt.
Het tegendeel is waar!
De Naam en Eer, de Heiligheid van de HERE wordt eerder verduisterd en geschaad door onze ja, maars en door zulke menselijke, al te menselijke reacties als van Mozes.
En wat hij, met Aäron, dan te horen krijgt is hard.
Daarover de volgende keer nog iets meer.
Maar er klinkt ook iets diep beschamends in voor deze leiders van Gods volk naar het beloofde land.
O, als het aan hen gelegen had, was dat weerspannige volk er zo niet afgekomen. Moesten zij zúlk ondankbaar gepeupel water geven? Maar, weten ze wel dat de HERE ditzelfde volk nog veel meer gaat geven! Een land, vloeiend van melk en honing. Al hééft gegeven. Hun toegezegd.
En, na al wat er gebeurd was en ondanks dat, was Hij vast van plan hun dat nú te gaan geven. Dat werd nu echt ernst.
Maar, als Mozes en Aäron nu al zo wrevelig zijn over de gift van wat water, wat moeten ze dan wel als ze dit volk in dat land moeten brengen? Daar zijn ze dan ook niet geschikt voor. Daar zal de HERE dan anders voor nemen. Dat zullen zij dan ook niet (hoeven) te doen. En zo is Israël gekomen in het beloofde land, niet dankzij de gerechtigheid van dat volk. Verre van dat! Maar ook niet dankzij het geduld en de vergevingsgezindheid van Mozes en Aäron.
Terwijl Mozes toch kon gelden als „een zeer zachtmoedig man, meer dan enig mens op de aardbodem.” 12 : 3. En Aäron later onder de dan werd genoemd als voorbeeld van vrede- en menslievendheid. Maar bij Meriba bleven ook zij onder de maat. Bleven ook zij achter bij Hem. DE HEILIGE. Zó is er maar één!

KERKELIJK Leven

De strijd over de verzoening

In „Trouw” hebben we kunnen lezen — het werd er met vette letters in afgedrukt — dat de kerkeraad van de Geref. Kerk van Amsterdam uitgesproken heeft dat dr Wiersinga met zijn door hem verdedigde „alternatieve verzoeningsleer” **niet** ontrouw is aan de belijdenis.

Wiersinga's theorie omtrent de verzoening dient volgens die kerkeraad opgevat te worden „als een theologisch-wetenschappelijke bijdrage tot de discussie, waarbij hij zich moeite geeft om aan alle gegevens van de Schrift ten volle recht te doen.”

Natuurlijk heeft de kerkeraad van Amsterdam heel goed gezien dat dr Wiersinga met zijn beschouwingen in flagrante strijd komt met essentiële momenten van de belijdenis. Dat kan en moet zelfs een kind wel constateren. Want dr Wiersinga bestrijdt openlijk en scherp een reeks passages uit de belijdenis! Maar deze bestrijding van een aantal belijdenisuitspraken mag dr Wiersinga volgens de Amsterdamse kerkeraad „in het huidige stadium van bezinning niet verweten als ontrouw aan de belijdenis.” Neen, ze „dient aangemerkt te worden als een legitieme toetsing van het belijden der kerk aan de Heilige Schrift.” En „de mérites van deze toetsing dienen op wetenschappelijk niveau nader onderzocht te worden.”

Dit is de kern van het oordeel dat de kerkeraad van de Geref. Kerk van Amsterdam uitsprak naar aanleiding van de bezwaarschriften die tegen de opvattingen van dr Wiersinga zijn ingebracht.

Zoals onze lezers weten onthouden wij ons zoveel mogelijk van kritiek op de (synodaal) Geref. Kerken. Wij hebben als vrijgemaakten genoeg met ons zelf te doen. Bovendien hebben de vrijgemaakte kerken zich in het verleden zó gedragen dat ze in kritiek op anderen de grootst mogelijke bescheidenheid dienen te betrachten.

Het Amsterdamse besluit is evenwel van een zo grote importantie voor geheel het kerkelijke leven en staat in zo nauw verband met het Evangelie dat een nader daarop ingaan verantwoord, ja zelfs noodzakelijk is.

☆☆☆

Om een indruk te geven van de essentie van wat dr Wiersinga betoogt en van de kritiek die daarop binnen de kring van de (synodaal) Geref. Kerken wordt uitgebracht, neem ik hier eerst over een bezwaarschrift dat bij de kerkeraad van de Geref. Kerk van Amsterdam, de classis Amsterdam en de generale synode van de Gereformeerde Kerken werd ingediend.

Het is een waardig, duidelijk en aan alle fanatisme of ketterjacht gespeend stuk. Het werd voorts ingezonden door de vereniging van verontrusten „Schrift en belijdenis”, de persvereniging „Waarheid en Eenheid”, en het „Confessioneel Beraad”. Dat wil zeggen: het is de vertolking van wat in een groot deel, vermoedelijk zelfs wel de meerderheid, van die kerken leeft.

Hier volgt het:

Aan de kerkeraad van Amsterdam, de classis Amsterdam en aan de Generale Synode van de Gereformeerde kerken in Nederland

Waarde broeders en zusters,

Ondergetekenden, vertegenwoordigende „Schrift en Getuigenis”, „Waarheid en Eenheid” en het „Confessioneel Gereformeerd

Beraad” wenden zich bij deze tot Uw vergadering in verband met het verschijnen van het proefschrift van dr Herman Wiersinga, getiteld: „De verzoening in de theologische discussie”. Zij menen tegen dit proefschrift ernstige bezwaren te moeten inbrengen gezien de openlijke afwijking van schrift en belijdenis.

Wij zijn van mening dat in het evangelie der verzoening meer facetten zijn op te merken dan alleen dat van de voldoening aan Gods recht, maar zijn tegelijkertijd van oordeel dat het facet van de voldoening niet uit het geheel van de Heilige Schrift geëlimineerd kan worden, gezien het onomstotelijke feit dat het zeer wezenlijk tot het evangelie behoort. Wij menen Uw vergadering er op te moeten wijzen dat het laatste in het proefschrift van dr Wiersinga wordt bestreden, reden waarom wij ons met dit bezwaarschrift tot U richten.

Wij willen ons beperken tot de hoofdzaken. In de eerste plaats geven wij een samenvatting van de gedachten van dr W. om dan vervolgens aan te tonen dat ze in strijd zijn met wat schrift en belijdenis duidelijk leren.

Dr W. loochent zonder meer dat Christus plaatsvervangend onze schuld heeft gedragen om op deze wijze aan Gods gerechtigheid te voldoen. Wij geven de volgende citaten. Op pag. 35 vraagt dr W.: (bij de exegese van Gal. 3:13, waar we lezen: „Christus heeft ons vrijgekocht van de wet door voor ons een vloek te worden”) „Christus bevrijdt van de vloek der wet, maar is dat zonder meer de vloek van God? Ja, feitelijk heeft Jezus geleden onder de vloek der wet. Hij is een vloek geworden. Maar door wie is Christus vervloekt? De autoriteiten, de verdedigers der wet hebben Hem vervloekt. Paulus zegt er niet bij dat God Hem vervloekt heeft”.

Iets verderop schrijft dr W.: „het komt mij dan ook voor dat Paulus het hier niet waagt de gekruisigde Jezus een door God vervloekte te noemen...”

Op pag. 87 lezen we: „... heeft Christus metterdaad deze satisfactie (aan de gerechtigheid Gods) gegeven... de passiegeschiedenis wijst nergens naar een voldoen aan Gods gerechtigheid door Christus. Ook van een feitelijk dragen van de straf door Christus is nergens expliciet sprake”.

Pag. 150: „Het bloed van Christus heeft geen betrekking op Christus' bloed als stof (materieel) of als Ersatz- of ruilobject (met een satisfactorische tegenwaarde)”.

Pag. 158. Hier gaat het over de betekenis van Jes. 53. Dr W. is van mening dat in Jes. 53 van geen schuldoverdracht sprake is. Als offerdier draagt de Knecht des Heren de last van de velen: ziekten en smarten, de straf, de ongerechtigheden en de zonden, maar dit dragen behoort niet in de strikte zin plaatsvervangend te zijn: de Knecht neemt niet af, of over, maar draagt mee. Er is alleen maar sprake van solidariteit, niet van plaatsvervangend dragen der schuld.

Pag. 163: „we zagen dat het bloed geen tegenwaarde vormt, zodat het offer het karakter mist van een straf die geboet wordt: er is geen sprake van schuldoverdracht”.

Pag. 165: „we zagen dat de ergernis niet kan liggen in een schuldoverdracht, waardoor ons de verantwoordelijkheid van onze eigen daden zou worden afgenomen”. „De eigenlijke ergernis ligt niet in een ons uitschakelende ruil...”

Tot zover dr W. in zijn schrift over de verzoening.

Het zal wel bijna overbodig zijn aan te tonen dat deze loochening van de satisfactie in duidelijke strijd komt met onze belijdenisgeschriften. Dr W. zelf is zo eerlijk niet langs de weg van herinterpretatie de bedoeling van de belijdenisgeschriften in de richting van

zijn visie om te buigen. Op verschillende plaatsen opponeert hij tegen de H.C., de N.G.B. en de D.L.

Ondergetekenden wijzen naar Zondag 5 en 6 van de Catechismus: „God wil dat aan zijn gerechtigheid genoeg geschiede, daarom moeten wij aan haar, of door onszelf of door een ander, volkomen betalen”. „Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn? Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde...”

Zondag 16: „Waarom heeft Christus zich tot in de dood moeten vernederen? Daarom dat vanwege de gerechtigheid en waarheid Gods niet anders voor onze zonden kon betaald worden, dan door de dood des Zoons Gods”.

Art. 21 van de N.G.B.: „Wij geloven dat Jezus Christus een eeuwige Hoogepriester is, met eede, naar de ordening van Melchizedek, en zichzelf in onze naam voor zijn Vader gesteld heeft, om zijn toorn te stillen met volle genoegdoening...”

Art. 20 spreekt van de menselijke natuur, in dewelke de ongehoorzaamheid begaan was, om in haar te voldoen en te dragen de straf der zonden door zijn zeer bitter lijden en sterven”.

Ten overvloede verwijzen wij U nog naar de D.L. (11, 1 en 2), waar we lezen van tijdelijke en eeuwige straffen, „welke straffen wij niet kunnen ontgaan, tenzij aan de gerechtigheid Gods genoeg geschiede”. Aangezien wij mensen niet kunnen genoegdoen en ons van de toorn Gods bevrijden, zo heeft God uit oneindige barmhartigheid zijn eniggeboren Zoon ons tot een borg gegeven, die, opdat Hij voor ons zou genoegdoen, voor ons of in onze plaats, zonde en vervloeking aan het kruis geworden is.

Tot zover een weergave van de voornaamste, in aanmerking komende plaatsen in onze belijdenisgeschriften.

Voor de schriftgegevens wijzen wij U naar enkele teksten waar we de leer van „verzoening door (= in de weg van) voldoening” duidelijk terugvinden. Het ligt niet in onze bedoeling volledig te zijn en alle schriftgegevens aan een onderzoek te onderwerpen.

Wij wijzen Uw vergadering in de eerste plaats op Jes. 53, waar het plaatsvervangende lijden van de Knecht des Heren onder onze schuld zo duidelijk geleerd wordt, dat iedere poging om er aan te ontkomen tot mislukking is gedoemd. In vs 4 lezen we: „wij echter hielden Hem voor een geplaagde, een door God geslagene en verdrukte”. Dr W. vindt hier een populaire vergeldingstheorie terug (vgl. wat de vrienden van Job tegen Job zeggen), waartegen dan vers 5 („maar om onze overtredingen werd Hij doorboord; de straf die ons de vrede aanbrengt was op Hem”) in het geweer komt. Wij geven toe dat in vers 4 een populaire vergeldingstheorie aan het woord is, maar de wijze waarop Jesaja hier tegen opponeert laat zien dat hij niet opponeert tegen de vergeldingsgedachte als zodanig, immers de Knecht des Heren draagt de straf die ons de vrede aanbrengt, onze ongerechtigheden heeft God op Hem doen neerkomen. Dat hier sprake is van plaatsvervangend op zich nemen van onze straf, onze schuld, is overduidelijk. Hier is meer, veel meer dan alleen solidariteit, hoewel wij deze solidariteit in het lijden van Christus niet mogen uitschakelen, maar ten volle moeten honoreren.

Wij geven toe dat een andere vertaling mogelijk is, niet „om” onze overtredingen (werd hij doorboord), maar „met het oog op” of „tengevolge van”, maar ook bij de gevolgen van overtredingen moeten we denken aan vergelding, bewijze het woord „straf”: in de gevolgen van de zonde wreekt God, straft God, de zonde. Het is deze straf (of gevolg) die op het hoofd van Christus is neergekomen.

In het begin van dit bezwaarschrift is de exegese van Gal. 3:13 reeds ter sprake gekomen. Hier stuiten we op een van de meest zwakke plaatsen in het betoog van dr W. en op een o.i. onmogelijke uitlegging.

In Gal. 3:13 lezen we: „Christus heeft ons vrijgekocht van de vloek der wet door voor ons een vloek te worden, want er staat geschreven: vervloekt is een ieder die aan het hout hangt”.

Volgens dr W. is hier sprake van de vloek van de mensen (zij vervloekten Jezus) en niet

C. Veenhof - Kampen

van de vloek Gods. Wij vragen ons af of deze exegetische van een van de meest centrale plaatsen van de H.S. mogelijk is. In het vervolg (vers 14: „zo is de zegen van Abraham tot de heidenen gekomen in Jezus Christus...”) is duidelijk sprake van de zegen Gods en niet van de zegen van de mensen. Zegen Gods staat hier naast en tegenover vloek Gods. Bovendien wijst het citaat uit Deut. (Deut. 27:26) duidelijk op dezelfde tegenstelling van zegen (Gods) en vloek (Gods). Vlg. ook Deut. 28:15: „maar indien gij niet luistert naar de stem van de Here, uw God... dan zullen de volgende vervloekingen alle over u komen en u treffen...” Deze vervloekingen zijn Gods vervloekingen evenals de zegeningen wanneer de mens naar Hem luistert, Gods zegeningen zijn (vlg. Deut. 28:1: „indien gij dan aandachtig luistert naar de stem van de Here, uw God... dan zal de Here, uw God, u verheffen boven alle volken der aarde. De volgende zegeningen zullen alle over u komen...”).

Een van de plaatsen die in het geding zijn is voorts Rom. 3:25. Van Christus wordt gezegd: „Hem heeft God voorgesteld als zoenmiddel door het geloof, in zijn bloed, om zijn rechtvaardigheid te tonen, daar Hij de zonden, die tevoren onder de verdraagzaamheid Gods gepleegd waren, had laten geworden — om zijn rechtvaardigheid te tonen, in de tegenwoordige tijd, zodat Hij zelf rechtvaardig is, ook als Hij hem rechtvaardigt, die uit het geloof in Jezus is”.

Wij volgen de goede lijn wanneer wij deze tekst aldus omschrijven: „God had de zonden laten worden in zijn geduld, Hij strafte de zonden niet tot het uiterste.” De tijd waarin we nu leven volgens Paulus is de tijd van het gericht. De tijd waarin we nu leven is gerichtstijd na het uitstel, de tijd waarin God met de zonden afrekent. In de dood van Christus als zoenmiddel is dit gericht voltrokken. Maar dit gericht betekent dan tevens vrijspraak (vgl.: „ook als Hij hem rechtvaardigt, die uit het geloof in Jezus is”). Het zoenmiddel is het bloed van Christus.

In het bloed van Christus is het zoenmiddel werkzaam, komt de verzoening tot stand. Door Christus als zoenmiddel te stellen wil God zijn gerechtigheid, duidelijk in dit verband: zijn straffende gerechtigheid betonen. Wij wijzen er nog op dat van straffende gerechtigheid in heel het voorafgaande betoog van Paulus sprake is. Vlg. 3:6 „is God, die zijn toorn doet voelen — ik spreek op menselijke wijze — soms onrechtvaardig? Volstrekt niet! Hoe zal God anders de wereld oordelen?”

Het past in het verband ook 3:25 te lezen van Gods straffende gerechtigheid: God kan de zonden, in het verleden begaan, niet ongewroken laten. Dat van Gods heilbrengende gerechtigheid tevens sprake is kan buiten geding geacht. Maar deze sluit de straffende gerechtigheid niet uit: in de weg van voldoening (straffende gerechtigheid) komt de verzoening (heilbrengende gerechtigheid) tot overwinning.

Als wij de brief van de Hebreëen lezen constateren wij dat wij met de idee van het offer als schokeffect niet uitkomen. Het is begrijpelijk dat allen, die de satisfactie-theorie afwijzen, de meeste moeite hebben met het woord: „zonder bloedstorting geschiedt er geen vegreving” (Hebr. 9:22). Het gaat in de brief aan de Hebreëen om de voortgang van oud naar nieuw verbond, van schaduw naar vervulling.

De schrijver wil betogen dat de oudtestamentische offers met het oog op het offer waren ingesteld en in de werkelijkheid van Christus' offerande hun vervulling hebben gevonden. Wat is de betekenis van het O.T.-ische offer? Duidelijk is dat men het offer

niet zien mag als een prestatie waarmee men poogt God gunstig te stemmen. Het offer is gericht op de verzoeningsgezindheid van Hem die het offer aanvaardt, gebracht in de hoop dat Hij het offer zal aanvaarden en, gezien de plaatsvervangende betekenis van het offer, de offeraars zal aanvaarden.

Het offer van Christus is, evenals de oudtestamentische offers, gericht op Gods vergevingsgezindheid. Hij weet dat zijn Vader barmhartig is en gaarne vergeeft. Maar Hij weet ook van de heiligheid van zijn Vader wiens toorn over de zonde gestild moet worden. Daarom brengt Hij zichzelf ten offer wetende dat zijn Vader dit offer zal aan nemen tot verzoening van de zonde van velen.

Zonder bloedstorting kan er geen vergeving zijn. Heel het Oude Testament is vol van deze gedachte. Maar het oudtestamentische offer kan deze verzoening niet tot stand brengen, het heeft alleen maar kracht dankzij het grote offer van Christus.

Christus verzoent als de ware Hoogepriester de zonde van het volk „bij God”. Hij treedt met zijn offer voor ons in bij God, die geen lust heeft in slachtoffers of in welke offers ook, maar in de volkomen offerande van Christus. Daarom kan de brief psalm 40 citeren: slachtoffer en offergave hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt mij een lichaam bereid. In brandoffers en zondeoffers hebt Gij geen welbehagen gehad. Toen zeide Ik: zie, hier ben Ik, — in de boekrol staat van Mij geschreven — om uw wil, o God, te doen.

Hoewel wij ons er van bewust zijn dat van deze materie heel wat meer gezegd zou kunnen worden, willen wij hiermee eindigen. Het doet ons leed iemand te moeten beschuldigen en aanklagen. Het zal dr W. wellicht meer dan ons leed berokkenen. Niettemin zijn we van oordeel dat de leer van dr W. tekort doet aan de volheid van de Schriftopenbaring, het hart van de waarheid raakt en de prediking van het evangelie in gevaar brengt. Zij doet tekort aan de enige troost in leven en sterven en betekent een verarming, zelfs uitholling van de bijbelse boodschap.

Het is om deze reden, dat wij U dringend verzoeken dr W. nader hierover te horen, mede gezien het feit dat hij zich door ondertekening van het ondertekeningsformulier aan de belijdenisgeschriften gebonden heeft en beloofd heeft een gravamen in te dienen als hij tegen deze geschriften bezwaar mocht hebben. Wij verzoeken U dringend dr W. in broederlijke samenspreking te overtuigen van het gelijk van onze belijdenisgeschriften inzake de leer der verzoening en voorts, als dit geen resultaat heeft maatregelen te nemen die een onschriftuurlijke interpretatie van wat de bijbel zegt in de toekomst weren. Ware slechts sprake van een zekere eenzijdigheid bij dr W., we zouden dit bezwaarschrift niet hebben ingestuurd. Wie eenzijdig is legt de nadruk op een bepaald facet zonder de andere facetten te ontkennen. Bij dr W. is sprake van een **duidelijke, onomwonden, welbewuste loochening** van het zeer belangrijke en centrale facet der voldoening en daarmee van het hart van de bijbelse leer van de verzoening.

Wij wensen U de leiding van Gods Geest toe voor de moeilijke beslissingen waarvoor U komt te staan.

Tot zover dit bezwaarschrift.

Ik wil er nog een paar opmerkingen aan toevoegen.

1. Het is uit het bovenstaande meer dan duidelijk dat de opvattingen van dr Wiersinga rechtstreeks ingaan tegen wat de Schrift en de confessie verkondigen over de verzoening welke God in Christus tussen Zich en de mensen tot stand bracht. Zonder twijfel heeft die verzoening ook verschillende aspecten welke door dr Wiersinga worden genoemd. Maar wie uit die verzoening de voldoening aan het recht van God door de zelfofferande van Christus wegneemt tast het hart daarvan aan. En daarmee tegelijk ook het hart van het Evangelie! Dit is immers volgens de Schrift het grote, het ondoorgrondelijke, de stralende kern van de verzoening, dat Jezus Christus op onze plaats ging staan voor het aangezicht van God. Dat Hij zó alles volbracht wat wij hadden moeten doen maar

waar we niets van terechtbrengen. En dat Hij zo in onze plaats droeg heel de last van de toorn waaronder wij zonder Christus' zoenoffer voor eeuwig zouden moeten ondergaan. Ja, dat is het hart, het geheimenis van de verzoening dat Jezus Christus werd wat Hij in zichzelf nooit was en is, namelijk een „zondaar” voor God: Hij werd tot zonde gemaakt. En dat wij voor Gods aangezicht worden wat we in onszelf niet waren en zijn, namelijk rechtvaardigen in Jezus Christus.

2. Het „vrijlaten” van de verzoeningsleer van dr Wiersinga, zoals dat nu door de kerkeraad van Amsterdam is geschied, zal, als dat door de generale synode van de Geref. Kerken wordt gesanctioneerd, funeste gevolgen hebben. Ds M. P. van Dijk, geen „verontruste”, maar behorend tot de „midden-groep” in de Geref. Kerken — hij is een knap theoloog en momenteel ook deputaat voor het voortgaande gesprek met de „verontrusten” — schreef daar onlangs een bewegende artikel over. Ds Van Dijk wil in dit stadium van de crisis in de Geref. Kerken niet van schorsingen en afzettingen weten. En hij waarschuwt ernstig voor scheuring. Maar hij acht het wel noodzakelijk dat de kerken tuchtmaatregelen nemen. Als er geen tuchtmaatregelen kunnen worden getroffen, zo schreef hij, gaan we regelrecht naar de modaliteitenkerk met haar richtingen. Dat wil zeggen: naar een innerlijk verdeelde en verscheurde machteloze kerk die veel goeds kan hebben overgehouden — getuige de Nederlandse Hervormde Kerk — maar die dan toch qua bestuursorganisatie moeilijk meer belijdende kerk kan worden genoemd! Zij moet via allerlei compromissen de zaak over-eind houden, een soort markthal geschikt om verschillende kraampjes onder te brengen.

Ds Van Dijk is zonder enige aarzeling van oordeel dat de opvattingen van dr Wiersinga „dwars en falikant” ingaan tegen wat de bijbel en de belijdenis leren. Daarom kan er moeilijk nog van eenheid gesproken worden. Prof. Kuitert spreekt voorts van een revolutionaire omwenteling over heel de linie. Als je daarover nadenkt, aldus ds Van Dijk, moet je vragen hoe we over tien jaren zullen oordelen. In 1982 zullen we ons afvragen: wat hebben we in 1972 gedaan of niet gedaan? Toen, toen we nog iets konden doen. Het zou wel eens kunnen gebeuren dat wij straks in 1975 de klok niet meer kunnen terugdraaien!

Tot zover ds Van Dijk.

Wie de synodale debatten en gedragingen van de laatste jaren gevolgd heeft moet zich wel afvragen: Kan de klok nog worden teruggedraaid? En: Wil men de klok nog terugdraaien?

3. Er is ten opzichte van dr Wiersinga's lanceren van een „alternatieve verzoeningsleer” nog iets dat onze aandacht hebben moet. Dr Wiersinga heeft op een bepaald moment met sterke overtuiging, een nieuwe theorie over de verzoening, waarin hij essentiële momenten van de kerkelijke belijdenis verwerpt, in de kerken geworpen. Dit is een daad die naar het mij voorkomt door ieder die nog enig kerkelijk besef bezit zonder meer moet worden gediskwalificeerd. Als bij dr Wiersinga in verband met het voordragen van zijn confessionele project — hij schreef een boek dat hij zelf als een **dogmatische** studie typeert — kerkelijk besef had gefunctioneerd zou hij dat nooit hebben gedaan. Hij zou dan met zijn opvattingen naar zijn kerkeraad zijn gegaan en ze daarmee besproken hebben. Om daarna eventueel, zich tot de meerdere vergaderingen te wenden. Deze kwestie is m.i. zo vanzelfsprekend, zo ten volle uit de werkelijkheid van kerk en gemeenschap der heiligen voortvloeiend, dat men zich een beetje geneert dit nog te moeten zeggen. Wat betekent het als wij spreken over het „met alle heiligen” terwijl men op zo door en door individualistische en onkerkelijke wijze te werk gaat?

Hierbij komt nog iets dat de zaak nog veel ernstiger maakt. De zo juist door mij genoemde kerkelijke gedragswijze bij het ventileren van nieuwe, tegen de confessie ingaande ideeën is namelijk door de Gereformeerde Kerken bindend voorgeschreven. En alle ambtsdragers daarvan hebben „voor God en de gemeente” beloofd zich eventueel daarnaar te zullen gedragen. Wanneer een predikant zich daar niet aan houdt maakt hij zich dus schuldig aan het verbreken van een

belofte! En als het niet in acht nemen van deze kerkelijke norm algemeen en ongehinderd geschiedt, zoals dat momenteel in de Gereformeerde Kerken te bespeuren is dan betekent dat dat zich daarin een „geruisloze revolutie” voltrekt die naar ontbinding van het kerkelijk leven leidt.

4. Er valt in verband met de Amsterdamse verklaring over de confessionele positie van dr Wiersinga nog iets op te merken. Zoals ik boven reeds citeerde sprak de Amsterdamse kerkeraad uit dat wat dr Wiersinga in zij studie deed aangemerkt moet worden als een **legitieme** toetsing van het belijden der kerk aan de Schrift. En dat de mérites van deze toetsing „op wetenschappelijk niveau” nader onderzocht dienen te worden.

Ten aanzien van deze, men zou bijna zeggen: brutale, uitspraak moet in de eerste plaats worden opgemerkt, dat daardoor de zaak waar het hier om gaat volledig op zijn kop wordt gezet. Een werkelijk **legitieme** toetsing van de confessie op de punten door dr Wiersinga genoemd, had moeten geschieden vóór hij daarover een boek schreef. Een **legitieme** toetsing van de confessie — waarvoor in Gereformeerde Kerken altijd plaats moet zijn en ook is — kan en mag namelijk alleen **door de kerken** geschieden. Natuurlijk zullen ook theologen, speciaal de exegeten, voortdurend de confessie confronteren aan de Schrift. Maar een **legitieme** toetsing van de belijdenis aan Gods Woord, welke leidt tot het **kritisieren, corrigeren, vervallen verklaren van belijdenisuitspraken**, kan en mag alleen door de kerken geschieden. De belijdenis is immers het „eigendom” der kerken. Zij spreken daarin haar geloof uit. Zij hebben haar ambtsdragers daaraan gebonden. Dat de kerken bij die toetsing gebruik maken van de arbeid van theologen spreekt als van zelf. Maar dat verandert niets aan het feit dat alleen de kerken het **exclusieve** recht hebben om de confessie te toetsen met het resultaat dat één of meer momenten daarvan als niet-Schriftuurlijk worden gediskwalificeerd. Pas „nadat deze toetsing geschied is mag op een zo duidelijke en publieke wijze als dat door dr Wiersinga is geschied kritiek op de confessie worden uitgebracht. Het is, nog eens, door en door onkerkelijk als een of andere dominee van een Gereformeerde Kerk zonder de kerken daarin te kennen openlijk essentiële elementen van de confessie verwerpt. En het is dwaas als een kerkelijke vergadering zulk een wijze van doen als legitieme toetsing van de confessie accepteert.

5. Nog erger is evenwel wat de Amsterdamse kerkeraad daarna uitspreekt. Namelijk dat de mérites van de door dr Wiersinga ondernomen „toetsing” van de confessie op „wetenschappelijk niveau” dient te geschieden. Deze uitspraak betekent dat bij deze toetsing de kerken buiten spel worden gezet. Het betekent dat het onderzoek van dr Wiersinga's ideeën „bij” de kerken, „over” de kerken, „zonder” de kerken geschieden moet. Het is onbegrijpelijk dat een gereformeerde kerkelijke vergadering zo iets zeggen kan. Want het is door alle eeuwen heen steeds door gereformeerden betoogd dat een belijdenis geen wetenschappelijk-theologische verhandeling is maar een woord waarin heel de kerk haar geloof uitsprekt en uiteindelijk alleen de kerk in haar vergaderingen — die nooit in een theologische werkgroep mogen ontaarden! — daarover mag oordelen. Alleen de kerk heeft de bevoegdheid definitief te oordelen over afwijking van de confessie. Alleen zij mag die veranderen, vervallen verklaren of vernieuwen.

In wat de Amsterdamse kerkeraad in dit opzicht zegt komen we in aanraking met een

in onze tijd algemeen voorkomend verschijnsel. Dit namelijk dat men overal spreekt over „inspraak”, „democratisering”, en in de kerk over „mondigheid der gemeente”, rekenen met het „grondvlak der kerk” — tussen haakjes: een idiote term! — maar dat het als het er op aankomt een klein groepje „leiders” de touwtjes in handen nemen en houden. Juist ook in de kerk!

Het staat er met een kerk niet best voor als de theologen daarin de leiding krijgen of nemen. Kuypers heeft er eens gedocumenteerd op gewezen dat speciaal in de gereformeerde kerken de afwijking van de belijdenis vooral door theologen wordt bewerkt-stelligd. En Voetius verklaarde dat het vooral aan de ouderlingen te danken was dat in het begin van de zeventiende eeuw het Arminianisme niet in de kerk heeft getriumfeerd.

En daarom kan niet genoeg gewaarschuwd worden voor de heerschappij van een theologische „elite” die feitelijk en zakelijk door de Amsterdamse kerkeraad wordt gepropageerd.

De strijd van de Belijdende Kerk tegen de Nationaalsocialistische staat

In ons land is er, bijna veertig jaar na het begin van de kerkstrijd in Duitsland nog een betreurenswaardige onbekendheid met de feitelijke gebeurtenissen in het Derde Rijk. Nog altijd leeft men bij de mythe dat 99% van het Duitse volk de „machtsovername” van 1933 óf heeft bejubeld óf passief heeft geslikt, een mythe die in stand wordt gehouden op grond van de achtereenvolgende uitslagen van de „Volksabstimmungen”, de volksverkiezingen en volksraadplegingen, die Adolf Hitler op geregelde tijden liet houden. Men negeert dan het feit dat deze uitslagen duidelijk waren vervalst: 95%, 96%, 97,9% enzovoort. Hoe weinig ernstig men in Duitsland zelf deze resultaten van de verkiezingen nam, blijkt uit een van de talrijke grappes, die over zo'n volksraadpleging liepen:

„Heb je 't al gehoord?

Wat?

Er is ingebroken bij Goebbels.

Veel gestolen?

Nee, eigenlijk alleen de uitslagen van de volgende verkiezingen.”

Vooraf in de plattelandsgemeenten waar ieder de werkelijke stand van zaken kende was de verduistering van de werkelijke verkiezingscijfers een openbaar feit. Bij het opmaken van de uitslagen in het stemlokaal werden tegen-stemmen brutaal als voorstemmen gelezen, geduid en geteld.

Er was in Duitsland van meetaf niet alleen heimelijk, maar ook openlijk verzet tegen de nationaalsocialistische staat. En het is de onvergankelijke eer van de Duitse Belijdende Kerk, dat zij een van de grote haarden geweest is van het openlijke verzet tegen de machtsaanmatiging van de nationaalsocialistische machthebbers, van de partij en haar nevenorganisaties.

In de kerk waren de verzetsmensen van het eerste uur. Over dit verzet heeft een van de 'werkers van het eerste uur', de emeritus-predikant van de Evangelisch Reformierte Kirche Werner Koch op 5 april 1971 een gastcollege gegeven aan de Theologische Hogeschool te Kampen (Oudestraat): „Kirche und Staat im Dritten Reich”. De voordracht is enige weken geleden bij Kok verschenen in de reeks „Kamper Cahiers”. Pastor Koch, die door de Deutsche Evangelische Kirche gevraagd geëmeriteerd werd met de opdracht de geschiedenis van de Duitse Kirchenkampf te beschrijven, geeft in dit geschrift van deze strijd van 1933-1946 een knap overzicht. In een kort bestek, waarin alleen de vakman zijn stof kan ordenen, tekent hij de gang van zaken. We noemen de volgende hoofdstukken:

1. „De 'flirt' van de kerk met de staat.”
2. „De 'flirt' van de staat met de kerk.”
3. De drie typen van de beschrijving van de geschiedenis van de Duitse kerkstrijd.
4. De schrijver als geheime berichtgever van de internationale pers.
5. Drie verschillende fasen van de nationaalsocialistische politiek met betrekking tot de kerk en het mislukken van de gelijk-schakeling.
6. De tijd van de „Commissies voor de kerk” — Pogingen de kerk onder controle van de staat te brengen — Jaren zonder beslissing.
7. Verzet als „politiek dienstbetoon” van de kerk.
8. De schuldbelijdenis van Stuttgart.

Het is een knap stuk werk. Indien iemand, dan is Pastor Koch jure suo bevoegd hier een woord te spreken. Als jong kandidaat der theologie, leerling van Karl Barth en met diens instemming en medeweten heeft hij de grote internationale persburo's voortdurend over de stand van zaken geïnformeerd. Ik ken de grensstationnetjes waar de meest gevaarlijke lectuur naar Nederland gesmokkeld werd. Op grond van deze activiteiten werd de jonge ds Koch gearresteerd en zo maakte hij als een der eersten kennis met het concentratiekamp. Hoe hij daaruit weer vrijkwam heb ik in ons blad al eens verteld.

Dit geschrift is vooral waardevol om een twintigtal breedvoerige aantekeningen, waarin tot dusver onbekende feiten worden meegedeeld. Waardevol is ook een vijftal foto's. De belangrijkste is naar mijn smaak een foto van het tweede kursusjaar van het predikantenseminarie van Finkenwalde 1935/1936. Onder de studenten vindt men Eberhard Bethge, thans prof. dr, de intiemste vriend en biograaf van de leider van dit seminarie Dietrich Bonhoeffer; voorts de toen nog jonge student Werner Koch; en last not least de in een concentratiekamp onthoofde Dietrich Bonhoeffer zelf.

We bevelen de ernstige lezing van dit geschrift hartelijk aan. Het feit dat het in het Duits gesteld is (práchtig Duits!) behoeft voor velen van onze lezers geen belemmering te zijn. Helaas zijn heel veel zetfouten blijven staan. Slotvraag: Is een uitgave in Nederlandse vertaling niet mogelijk?

Volgend jaar zal een boek van dezelfde auteur over Bondsprezident Heinemann het licht zien.

HAREN (GR.)

G. VISEE

INGEZONDEN

Voor al de schrijvers in dit blad

Geachte broeders,

Al verscheidene jaren lezen mijn vrouw en ik het weekblad „Opbouw”. Iedere week lezen we het praktisch van a tot z, en we worden er door gebouwd in kennis en wijsheid. We hebben echter één gebrek, we kennen geen Frans, Engels, Duits, of Latijn. En zoals het in het blad van 28 januari jl. weer voorkomt zo is het al meer geweest, er staat een vreemde taal afgedrukt, maar dat kunnen we niet lezen. Is het niet mogelijk om terwille van ons, niet intellectuelen, die vreemde talen te vertalen? Dan kunnen ook wij volledig mee genieten.

CHRISTENEN IN DE POLITIEK

(4) slot

■ Samen met het N.E.V.

Sinds enkele jaren bestaat er naast het G.P.V. het Nationaal Evangelisch Verband. Het is een verband van slechts enige honderden supporters, die de politieke richtlijnen van het G.P.V. onderschrijven en die in de tijd voor de verkiezingen reclame maken voor het G.P.V.

Het N.E.V. is een duidelijk bewijs van de „kerkelijke gebondenheid” van het G.P.V.

In het vorige artikel schreef ik, dat Groen v. Prinster de interpretatie van de belijdenis, zoals de Afgescheiden die in zijn tijd gaven en zoals de vrijgemaakten die in onze tijd geven, verwierp. Ondanks de verscheidenheid in kerkkeus, die hem hoog zat, wist hij zich in Jezus Christus en op grond van de bijbel en de kerkessie één met zijn afgescheiden broeders. Hij wilde hen vinden en hij wilde dat zij de konfessionele hervormden zouden hervinden.

De heen achtte de ander uitnemender dan zich zelf!

Hij vervolgt: laat van ons gezegd kunnen worden: zie hoe lief hebben zij elkaar, en niet: kijk, wat een wederzijdse liefdeloosheid.

Dit sluit hoogmoed uit!

Dit leidt tot ootmoed!

Niet omdat Groen het zegt, maar omdat hij bijbelse taal spreekt, die door Gods geest en genade door menselijke redeneringen en scheidsmuren heen breekt en mogelijkheden opent waar mensen (met zeer konsekwente redeneringen) alleen nog maar gesloten deuren zien.

Ook de heer Jongeling stelt (104): wij zijn geen steek beter dan anderen. Wij zijn geen elitepartij! Maar op de volgende blz. wordt het de N.E.V.-ers aangezegd: „Zij moeten echter bewijzen, dat ze serieus te nemen zijn. Als zij groeien — ze zijn nog maar klein, maar zij groeien — moet er voor hen plaats ingeruimd worden. Evenwel, de zekerheid moet er zijn, dat de partij niet geïnfiltrerd wordt!” (105)

’t Is maar dat men het weet.

Het G.P.V. heeft momenteel twee zetels in de Tweede Kamer. Het is duidelijk, dat het G.P.V. de tweemaal zetel verworven heeft m.b.v. niet-vrijgemaakte stemmen. Reken maar uit. Er zijn mensen, die in het G.P.V. iets beluisteren dat hen aanspreekt en het G.P.V.-N.E.V.-geluid, kreeg enig echo-effect, zodat veroverd („interkerkelijke” of N.E.V.-)zetel daarom ook over de G.P.V.-N.E.V.-fractie. Er wordt momenteel zwaar gediscussieerd binnen het G.P.V., hoe het toch moet met de samenwerking met het N.E.V.

Een hele kleine minderheid in het G.P.V. zegt: laat N.E.V.-ers lid worden van het G.P.V. Deze mensen hoort men helaas zelden.

Een andere minderheid wil het liefst de samenwerking kappen, terwijl de meerderheid der G.P.V.-ers wil zoeken naar een bepaalde vorm van samenwerking, waarbij de identiteit (het eigene) van beide organisaties bewaard blijft.

Dit is natuurlijk een slordige voorstelling van zaken, want er zijn allerlei nuanceringen in aan te brengen.

In maart van dit jaar zal het G.P.V. over de wijze van samenwerking met het N.E.V. beslissen.

Het is m.i. een merkwaardige zaak, dat het G.P.V. kan en wil samenwerken met het N.E.V., dat in de grondslag van haar politieke nisatie de kerkessie niet heeft opgenomen, terwijl de meeste N.E.V.-ers deze kerkessie willen onderschrijven. Er zal wel een bepaalde reden voor zijn...

De grondslag van het N.E.V. wordt alleen door de Heilige Schrift gevormd. Dat is natuurlijk prachtig en voldoende.

Het G.P.V. heeft de kerkessie wel in de grondslag opgenomen en deze op een zeer bijzondere wijze geïnterpreteerd. De politieke richtlijnen van het G.P.V. zijn van hun basis ontdaan, wanneer men ze volgens G.P.V.-ers niet in direct verband ziet met Schrift en kerkessie. Daarom is de samenwerking met het N.E.V. vreemd, want de politieke en de kerkelijke strijd zijn één, volgens G.P.V.-standpunt.

Wie de heer Jongeling niet ziet als kerkelijk strijder, ziet hem ook in de politiek niet goed. De enige basis van samenwerking is het inzicht in de éénheid van politieke en kerkelijke strijd.

Prof. Trimp schreef niet voor niets, dat het samengaan G.P.V.-N.E.V. op een teleurstelling zal uitlopen, als de N.E.V.-ers e.a. Jongeling alleen als politikus zien en niet als kerklid en als zij hem niet in kerkelijke trouw navolgen (Ref. april 1971).

Het N.E.V. moet weten waar het aan toe is. Wanneer het G.P.V. het zich niet meer kan veroorloven zijn afkomst te prijzen, is het met het G.P.V. gedaan, schreef prof. Trimp (Ref. maart/april 1971).

Hoezeer ik deze redeneringen van prof. Trimp ook verwerp, het is zeer konsekwent gedacht.

De samenwerking G.P.V.-N.E.V. wordt wel een „burgerlijke” of „politieke” genoemd. Het is geen geestelijke samenwerking, want dit kan volgens de G.P.V.-ers alleen maar binnen het G.P.V. als kerkelijke organisatie plaats vinden.

Bestaat er dan tussen G.P.V.-ers en N.E.V.-ers geen geloofsgemeenschap?

Let wel: men treedt gezamenlijk op in de pers, via radio, t.v. en in publikaties, men werkt samen in commissies, vergaderingen, toedagen enz. Er wordt samen uit de bijbel gelezen, gebeden en gedankt!!

En toch geen geloofsgemeenschap?

geen geestelijke samenwerking?

Het met niet-vrijgemaakten samen bidden zit verschillende G.P.V.-ers erg hoog. Binnenverbandse-vrijgemaakten zijn toch niet beter dan andere vrijgemaakten?

Nee, nee, maar pas op: de heer Jongeling zei wel tegen Rik Valkenburg, dat de N.E.V.-ers moeten tonen dat ze serieus te nemen zijn en dr. A. J. Verbrugh (Ons Podium, sept. '70) stelt, dat i.v.m. het bidden het G.P.V. scherp zal opletten „zodat tot het bestuursbeleid van het G.P.V. behoort om op te letten wie er bidt en hoe”... „Ik herinner me dat op het Nationaal Appèl in 1963 in Scheveningen waar aanvankelijk het vermoeden bestond, dat een zeer heterogeen gezelschap aanwezig zou zijn, de voorzitter aanving de woorden: „Er wordt gebeden”, en daarna in gebed voorging. In zo ver ondergetekende (d.i. dr. Verbrugh, W.) weet is er nog nimmer een vergadering geweest, waarvoor het G.P.V. verantwoordelijkheid droeg, waar de zaak niet duidelijk in het oog werd gehouden”.

Hoogmoed?

Ik ril bij zo iets, omdat van de ootmoed te bepalen dag 45 van de catechismus niets meer te spreken valt. Het is mij onbegrijpelijk waarom en hoe de N.E.V.-ers zulke dingen zeggen.

In het bovenstaande heb ik geprobeerd aan te tonen, dat de discussie binnen het G.P.V. over de samenwerking met het N.E.V., de „kerkelijkheid” van het G.P.V. in een zeer fel licht plaatst. Men werkt met woorden als burgerlijke of politieke samenwerking in tegenstelling tot een geestelijke samenwerking. De meesten willen graag een bepaalde vorm van samenwerking konstrueren. ’t Is erg moeilijk (geen wonder, als ’t zó moet), maar de meeste G.P.V.-ers willen hun supporters niet kwijt.

Maar deze basiskonstruktie voor de samenwerking, die slechts politiek en vooral niet geestelijk genoemd mag worden, lijkt mij kunstmatig en schijn en in de grond van de zaak: onchristelijk.

Tenminste: als het zó moet.

Er bestaat tussen G.P.V.-ers en N.E.V.-ers geloofsgemeenschap. Op vergaderingen en elders blijkt het.

Ik meen het, wanneer ik zeg geen leedvermaak te hebben, maar ik verheug me wanneer christenen in hun eigen redeneringen verstrikt raken en inkonsequenties vertonen en wanneer zij zodoende kunnen merken dat zij met hun strakke redeneringen op de verkeerde weg zijn. De Geest van God breekt door menselijke redeneringen heen.

Ook de grondslag van het N.E.V. en die van het G.P.V. en de wijze waarop de politieke richtlijnen uitgewerkt zijn, houden veel méér in dan alleen maar een burgerlijke of politieke samenwerking. De basis is **geestelijk**, of men het erkennen wil of niet.

Groen v. P. zegt dan: hier zijn broeders in **geloof verbonden**. (Zie: Reght der Hervormde Gezindheid, blz. 125 e.v.)

Wanneer men de meest essentiële zaken gemeenschappelijk heeft en samen werkt, dan is het mij de vraag waar de zelfstandigheid en de identiteit van het „vrijgemaakte” G.P.V. op den duur nog in uit zou moeten komen. Het is toch een duidelijke zaak, dat wanneer de samenwerking (hoe men die ook noemt) in de loop der jaren steeds meer gepraktiseerd wordt, het G.P.V. en het N.E.V. in elkaar groeien. Is de zelfstandigheid en de identiteit van het G.P.V. dan alleen nog te ontdekken op een lijst van vrijgemaakte leden in het archief van de sekretaris?

Een G.P.V.-er zal misschien zeggen: ja, maar het gaat om een samenwerking in de vorm van een federatie, hetgeen betekent dat er een verbond gesloten wordt met behoud van eigen zelfstandigheid.

Wie zich de G.P.V.-argumenten tegen een Europese federatievorm herinnert, weet dat steeds gezegd is, dat er van de zelfstandigheid en identiteit der afzonderlijke staties in de praktijk na verloop van jaren niet veel zou overblijven. Maar goed, i.v.m. G.P.V. en het N.E.V. moeten wij het geloven...

Prof. dr. J. Douma heeft in december 1971 enkele artikelen in „De Reformatie” geschreven over de verhouding G.P.V.-N.E.V. Hoewel hij de zelfstandigheid van het G.P.V. wil vasthouden, draagt hij argumenten aan voor een bepaalde vorm van samenwerking, die met vreugde signaleerd moeten worden. Overigens vermoed ik, dat ze, gezien het „klassieke G.P.V.-geluid” wat onzuiver klinken.

Zegt de klassieke G.P.V.-er niet: eerst één in de kerk, dan samen in de politiek? Prof. Douma zegt dat ook geldt: samen wonen in de wereld, dat ook geldt: samen werken in de kerk kan onmogelijk zijn, terwijl samenwerken buiten de kerk geboden is. Hij erkent, dat er verschillende vormen van samenwerking bestaan. Deze samenwerking is niet zomaar af te doen met: geen samenwerking met 'synodalen', want synodaal is synodaal. Zuidema is anders dan Kuitert.

Stel je voor!

„Wie alleen let op de (vrijgemaakte) kerk en niet ook op de stabiliteit van ons volksleven, zal allicht meteen de spa der kritiek in de grond steken. Alle waardering komt hem oppervlakkig voor, want hij zoekt naar de wortels. En inderdaad — dan is er legitiem veel kritiek te oefenen, zoals ook wij gedaan hebben”. Aldus prof. Douma, die overigens uitvoerig ingaat op de G.P.V.-N.E.V.-verhouding.

Wij zullen m.b.t. de binnen het G.P.V. aan de gang zijnde discussie niet in details treden.

Zijn het achterhoedegevechten?

Niet-vrijgemaakten zullen geneigd zijn dit te zeggen.

Over de heer H. Algra van het Friesch Dagblad zegt de heer Jongeling tegen Rik Valkenburg (p. 113), dat de oud-senator in de A.R.P. achterhoedegevechten levert.

’t Is maar wat je voorhoede en achterhoede noemt.

Het G.P.V. is strikt kerkelijk, wil dat ook blijven, maar velen voelen dat zij zeer konsekwent denkend en handelend en geboorneerd

H. E. S. Woldring - Amsterdam

— weliswaar dapper getuigend — „getto-chistendom” vormen.

Het G.P.V. wil tot een bepaalde vorm van samenwerking komen. Ondanks allerlei scherp uitgedachte formuleringen om de grenzen af te bakenen, blijkt het steeds met de problemen van de konsekwenties van de samenwerking met het N.E.V. gekonfronteerd te worden.

De grenzen van het G.P.V. zijn die van de vrijgemaakte kerken (binnen verband), maar de Geest van God werkt op onberekenbare en onnavolgbare wijze en plaatst ons voortdurend voor verrassingen en wanneer wij aan onze eigen strakke redeneringen vasthouden ook voor onoplosbare problemen.

In ons land is zoiets als een Reveil aan het ontstaan.

Niet binnen bepaalde kerkgemeenschappen, maar daar dwars door heen! Je ontmoet het overal. Het uit zich o.a. soms in E.O.-uitzendingen, soms ook bij de N.C.R.V., in verschillende bladen e.a.

Naar mijn overtuiging is een geestelijk Reveil hard nodig.

Ook zit er aan elke Reveil-beweging het grote gevaar, dat die de beweging doorslaat naar de conservatieve en reaktionaire kant. Zo'n beweging kan van haar overtuiging een karikatuur maken en tot niets leiden!

Wij hebben in de wereld staande en deze wereld goed begrijpende en aanvoelende christenen nodig, die door de Geest van God gedreven worden en die elkaar weten te vinden.

De vraag is of het opkomend Reveil in de goede richting zal doorzetten en inderdaad een Reveil in de eigenlijke zin van het woord zal blijken te zijn of niet.

Wij zitten op de tweesprong.

Het G.P.V. ook, maar daar gaat het om samenwerking tussen vrijgemaakten en andere gelovigen.

Overigens hoop ik oprecht, dat de G.P.V.-ers d.m.v. van deze discussie tot het inzicht mogen komen dat de Geest van God door kerken en organisaties heen breekt en zich overal openbaart en dat het grote eigenwilligheid kan zijn de grenzen van een partij te binden aan die van een kerk. Het kan eigenwilligheid zijn het lidmaatschap van een kerk te zien als een voorwaarde voor het deel hebben aan de gemeente des Heren en als onmisbaar kenmerk van de echtheid van het geloof.

Nogmaals: ik negeer de kerkkeuze niet, maar verabsoluteer deze evenmin.

Wat het G.P.V. hier en daar te berde brengt is zeker niet te verwijzen naar „de achterhoede”. Integendeel. Het schaamt zich het Evangelie niet, wijst het volk op het Woord van God en wil Hem daarin eren. Het is kort geformuleerd, maar daar gaat het om en daar ligt vandaag, evenals in het verleden, het front van de strijd der geesten. Ook in de politiek.

Het belang van de discussie binnen het G.P.V. over het N.E.V. valt daarbij vergeleken nogal mager uit.

Wanneer G.P.V.-ers dit gaan inzien, zullen zij ook inzien dat mensen als Algra, en op andere wijze Veerman en op weer andere wijze Goudzwaard geen achterhoedegevechten leveren. Integendeel. Zij staan daar waar de komende jaren belangrijke beslissingen zullen vallen.

De K.V.P. streeft sinds enkele jaren en vooral de laatste tijd met grote haast naar een brede christelijke volkspartij. Als wij uitlatingen van verschillende K.V.P.-bestuurders (o.w. dr De Zeeuw) mogen geloven, dan moet deze volkspartij meer algemeen dan christelijk worden en in elk geval „progressief”.

Het is opvallend, dat het de tamelijk grote K.V.P. niet gelukt de kleinere C.H.U. en A.R.P. in te palmen. Zeker de A.R.P. niet,

die in de afgelopen jaren op gezamenlijke rapporten een niet te miskennen stempel gezet heeft en die meer invloed uitoefende om de identiteit van christelijke politiek te bepalen dan de K.V.P.

Het exclusief christelijke mag voor veel K.V.P.-ers uit de politieke partij-vorming verdwijnen, terwijl de A.R.P. dit persé niet wil en de afgelopen jaren ook heeft bewezen dit niet te willen.

Ik ontken niet bepaalde bezwaren tegen de A.R.P. te hebben. Zowel tegen verschillende formuleringen van het partijprogramma als tegen verschillende uitingen in de praktische politiek zijn bezwaren in te brengen. Dit alles is echter geen reden om uit zo'n partij te stappen. Integendeel, in de vorige artikelen heb ik geprobeerd aan te tonen, dat het christenplicht is en ethisch geboden de zaken samen te verwerken en zo mogelijk tot een goed eind te brengen.

Ik wijs het G.P.V. — ondanks veel waardering voor bepaalde zaken — niet alleen af op grond van haar kerkelijkheid, maar ook omdat de A.R.P. in een zeer kritieke tijd verlaten werd.

De vrijgemaakten hebben hoog opgegeven van hun „ethisch konflikt”, maar het is helaas voor weinigen een probleem geweest of zij het ethisch konden verantwoorden hun broeders in de A.R.P. te verlaten.

Men vertrok, **daarmee het karakter van de A.R.P. mede bepalend**. Het is te gemakkelijk een kerk, een organisatie of vereniging te verlaten en vervolgens te beginnen kritiek op de verlaten partij te uiten.

Mensen die alleen maar vrijgemaakte en G.P.V. getinte bladen lezen zullen wel overtuigd zijn van het feit hoe slecht het er in de A.R.P. voorstaat. Er is in deze kring helaas een sterke anti-A.R.P.-houding gegroeid.

Het gaat niet aan fouten goed te praten, maar mensen die regelmatig van A.R.P.-publikaties kennis nemen, weten ook dat in deze partij gestreden wordt voor het behoud van de christelijke politieke partij.

De A.R.P. zit zoals de meeste partijen in een geestelijke crisis, die niet overdreven, maar ook niet gering geacht moet worden. Deze crisis uit zich tegenwoordig in een bezinning bij alle christenen, maar in het bijzonder bij hen die organisatorisch vorm moeten geven aan een bepaald streven.

De A.R.P. heeft een lange geschiedenis. Er is veel gestudeerd en gepubliceerd in deze kring. Dit is gedeeltelijk een grote rijkdom, anderzijds kan het ook ballast zijn.

Je wordt voortdurend gekonfronteerd met de vragen: in hoeverre is dit verouderd, in hoeverre niet; wat is echt bijbels, wat is traditie; wat is in de loop der tijd aangekoekt, wat is écht?

Daar komen problemen bij van deze aard: hoe moet iets verwoord worden. Je kunt Groen van P. voortreffelijk citeren, maar op twintigste eeuwse problemen kan men geen negentiende eeuwse antwoorden geven.

Ook de invloed van de moderne theologie blijft niet tot kerkmuren beperkt of voor de muren van de christelijke organisaties staan. Ook hier dringt de vraag zich op: is deze of die interpretatie echt bijbels, echt christelijk of wordt het wezenlijke van het christelijk geloof hier juist om zeep gebracht.

Binnen de A.R.P. wordt m.i. door velen oprecht gestreefd naar het behoud van en het opnieuw onder woorden brengen van het eigene van christelijke politiek. Er zijn mensen, die haast alles als historisch gegroeid en als ballast beschouwen. Zij willen progressief zijn, maar het is de vraag in welke richting deze progressiviteit („vooruitgang”) zal gaan. Er zijn er ook, die te veel willen vasthouden, die een verborgen of uitgesproken verlangen hebben naar het gereformeedom van de dertiger jaren. Naar mijn indruk willen ze te veel conserveren (bewaren) en lopen zij het gevaar terecht conservatief genoemd te worden.

Vooral in de gesprekken met de K.V.P. zal voor de A.R. de komende tijd om deze problemen gaan.

De weg van de christelijke politiek wordt gekenmerkt door vallen en opstaan. Voor al te groot optimisme is geen reden, voor pessimisme evenmin. Het blijft mensenwerk met alle zwakheden van dien.

Maar het is vallen en opstaan. Dit laatste wordt bepaald door de kracht van het ge-

loof en door de werking van de Geest van God.

Dit alles nodigt er toe uit aan dit werk mee te doen.

Het G.P.V. ziet de verhoudingen anders liggen.

Hopelijk leidt de discussie met het N.E.V. tot meer zelfkritiek en inkeer, zodat zij na verloop van jaren niet zal behoeven te zeggen dat zij in deze tijd van geestelijke ontredding en geestelijk Reveil haar kansen heeft gemist.

Het is irreal te stellen, dat het G.P.V. zo gauw mogelijk lid moet worden van de A.R.P.

Het is **niet** irreal in te zien, dat de problemen waar het G.P.V. i.v.m. het N.E.V. over spreekt en die van de A.R.P. i.v.m. het behoud van identiteit van de christelijke politiek **in de grond van de zaak dezelfde zijn**.

Wij hebben elkaar als christenen hard nodig. Ook in de politiek. Het gebod van de liefde is niet een wettisch gebod: heb elkaar lief!, het schemert, de nacht nadert, wij gaan een zware tijd tegemoet!

Het Evangelisch gebod van de liefde is anders: opstaan! Wij zijn kinderen van het Licht, help elkaar!

Waar menselijke redeneringen en organisatorische grenzen geen uitzicht meer bieden en alles vastgelopen en zonder uitzicht lijkt, gaat deze hoop niet verloren.

Daarom schreef ik onder de titel „christenen in de politiek”.

Misschien waren deze artikelen hier en daar te scherp geformuleerd. Het was niet mijn bedoeling iemand te kwetsen, maar wel om m.b.v. uitspraken van personen bepaalde zaken te belichten.

Het geven van citaten heeft altijd iets onbillijks, maar het is vaak nodig om een bepaald onderwerp toe te lichten.

Met nadruk zij herhaald, dat wij in de heer Jongeling en in andere G.P.V.-ers christenen herkennen, die zich niet voor het Evangelie schamen. Op belangrijke punten werd het G.P.V. bekritiseerd en werden bepaalde redeneringen afgewezen.

Hopelijk vinden de G.P.V.-ers en N.E.V.-ers elkaar in een bepaalde vorm van oprechte samenwerking gebaseerd op het gemeenschappelijk geloof.

Hoe irreal binnen één organisatie voorlopig: hopelijk zullen G.P.V.-ers en anti-revolutionairen elkaar meer gaan herkennen op grond van hetgeen ze gemeenschappelijk hebben en erkennen dat ze elkaar nodig hebben.

De redactie ontving:

„Visie of visioen?” (75 blz.) bestaat uit drie artikelen. Het eerste artikel, geschreven door drs. ir. E. Schuurman, handelt over Eschatologie contra futurologie”. Hij heeft een korte analyse van de huidige wetenschappelijke leer van de toekomst (de futurologie of prognostica) en van haar ontwikkelingstendenzen. Vervolgens spreekt hij over de methoden en de motieven van de futurologie. Hij toont aan dat de wereld van de futurologie een geseclariseerde wereld is. Opvallend is, dat de humanistische futurologie tekenen oplevert die voor de christelijke eschatologie, de leer aangaande de komst van Jezus Christus, van groot belang zijn. Hij eindigt met een konfrontatie tussen futurologie en eschatologie en aksentueert de roeping tot werken nú met het oog op de toekomst.

„Het ontwerp voor straks” is de titel van het artikel van de socioloog drs. J. E. Reinders. Hij sluit aan bij de door Schuurman gestelde problemen en gesignaleerde tendenzen. In verband hiermee behandelt hij problemen als utopie, planning en manipulatie van mens en samenleving. Hiermee worden problemen van beleidsvorming aangesneden. De brochure eindigt met een artikel van dr. C. v. d. Waal „Het Nieuw Testament inzake de toekomst”.

Het trefwoorden- en tekstregister verhoogt de waarde van het geheel.

(Gebrek aan ruimte noodzaakte ons vorige week deze uitgave van het Gereformeerd Sociaal en Economisch Verband slechts zeer kort aan te kondigen.)

H.E.S.W.

Kerkjeugd

*Ik wist niet dat het zo kon zijn
Ik ben nog in mijn tienerjaren
En veel kan ik nog niet verklaren
Ik wist niet dat het zo kon zijn.*

*Ik wist niet dat men zo kon doen:
Elkander in de kerk ontmoeten
Maar straks op straat elkaar niet groeten
Ik wist niet dat men zo kon doen.*

*Ik wist niet dat men zo kon zijn
Dat men elkaar zo kon doen lijden
Zo scherp, zo fel elkaar bestrijden
Ik wist niet dat men zo kon zijn.*

*Ik wist niet het zo kon gaan
Dat je elkaar zo fel kon grieven
Elkaar verstoppen naar believen
Ik wist niet dat het zo kon gaan.*

*Ik wist niet dat men zo kon zijn
Ik zie alleen maar koude ogen
Zonder een zweem van mededogen
Ik wist niet dat men zo kon zijn.*

*Ik weet, toen ik een kind was Heer,
Dat er nog liefde was, nog orde,
Laat het nog eens zo mogen worden
Als toen ik nog een kind was, Heer.*

E. IJSKES-KOOGER

KERKNIEUWS

Emmeloord — Enige jaren geleden hebben de diakenen van de kerk te Kampen een kas gesticht voor steunbehoevende theologische studenten. De leden van de kerken konden hun bijdragen overmaken op de girorekening van ds G. Visee. De binnengekomen giften werden regelmatig in ons blad verantwoord.

Tijdens de laatstgehouden vergadering van de classis van Emmeloord is de initiatiefnemers voorgesteld dat een plaatselijke kerk het werk overneemt. De classis heeft zich met dat voorstel kunnen verenigen en aan de raad van de kerk te Emmeloord (Nooroostpolder) verzocht zich met de verdere organisatie en uitbouw te belasten.

De kerkeraad heeft positief gereageerd en drie broeders uitgenodigd gezamenlijk een „commissie steunbehoevende theologische studenten in de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt, buiten verband)” te vormen.

In de loop van de maand januari jl. heeft die commissie zich door middel van een circulaire bij de kerkeraden geïntroduceerd. Daarbij heeft zij tevens verzocht op het collecterooster voor het jaar 1972 één of meer inzamelingen ten bate van de steunbehoevende studenten — momenteel 4 in getal — op te nemen.

Uit de aard van de zaak zijn ook giften van particulieren van harte welkom. Deze giften kunnen worden overgemaakt op girorekening no. 81.56.36 van de Amro-bank te Emmeloord, onder vermelding van „steunbehoevende theologische studenten”.

Van de ontvangen gelden zal regelmatig verantwoording in ons blad worden gedaan.

Het secretariaat van de commissie berust bij br. H. Voogd, Wittezeestraat 26, Emmeloord (N.O.P.).

Soemba/Borneo (3-4) — Midden september jl. zijn de kerken op Soemba in algemene vergadering bijeen geweest. Synode noemt men dat ook dáár. Afgevaardigden van alle gemeenten komen enkele dagen bij elkaar om te overleggen over van alles en nog wat, het leven van die gemeenten rakende.

Er komt nogal wat kijken om zo'n 50 man gedurende enkele dagen te verzorgen. Iets daarvan vertelt ds Goossens in een van zijn brieven.

In de vergadering van mei '70 heeft hij bijv. dat „levensonderhoud” eens met nadruk aan de orde gesteld. Volgens afspraak, zo zegt hij tegen de bijeengekomen broeders, zou de ontvangende kerk ervoor zorgen, dat er één dag voor de synode begint, een rond is. Maar die belofte wordt niet nagekomen. De vorige keer was er helemaal niets; noodgedwongen hebben we toen maar het varken

van mijn zoontje geslacht. En nú wordt er pas op de tweede dag een varken gebracht, zodat we zelf — noodgedwongen — ervoor moeten zorgen, dat er gedurende de eerste twee dagen vlees, vis en groente bij de rijst is en dát terwijl het heel erg moeilijk is om in Mau Maru daaraan te komen. Dat gaat zo niet broeders! De kerken behoren de lasten van de synode te dragen. Maar in plaats van het géven van een bijdrage, ontvangen de afgevaardigden veel en keren ze rijker dan ze gekomen zijn terug, beladen met eten, geld (uitbetalingen), kleren, petroleum enz.

Als nu elke zelfstandige kerk eens bijv. één varken per jaar bij zou dragen voor de verzorging van het internaat (de opleidings-school) dan zouden wij in Mau Maru elke maand ontvangen wat nodig is. Als men dat beestje afzondert als het nog klein is, gaat het de gemeentelieden later niet aan het hart om een groot varken te offeren.

De vergadering is het hiermee eens en bevoelt aldus.

Voorts zette onze predikant uiteen, dat de leerlingen van de opleiding niet voldoende tijd hebben om jaarlijks de tuin schoon te maken, vóór de mais verbouwd wordt. Ze moeten leren. Wel werken ze iedere middag aan tuinverzorging, ze zagen en hakken hout, maken het erf schoon enz. Maar die jaarlijkse beurt is onmogelijk. Als daarvoor nu eens 20 gemeentelieden 3 of 4 dagen per jaar beschikbaar zouden zijn? Ook daarmee ging de vergadering akkoord.

Van deze beloften is echter niets terecht gekomen.

We moeten echter bedenken, dat het geen Westerse belangstelling is.

Met belangstelling zijn we uit naar het verslag van de onlangs gehouden vergadering. De agenda vermeldde o.m. de correspondentie met de Nederlandse kerken.

De correspondentie, die Den Haag ZW in oktober 1970 opende, bedoelde o.a. uiting te geven aan de verbondenheid van een Nederlandse kerk met de kerken van Oost-Soemba c.s. Wij zijn, zo staat er in die brief „geroepen elkaar op te beuren, te vertroosten en samen uit te zien naar de toekomst van onze Heer”.

Dat was toen, na alle moeiten die er waren geweest in de verhoudingen tussen Nederlandse kerken en die van Soemba, wel actueel. En voorts was onze zorg „dat ook steun op financieel gebied onvoldoende zou kunnen zijn” en wat konden we dan voor onze broederschap op Soemba doen?

Na de vergadering van kerken, die onlangs is gehouden, ontvingen wij nu een brief van de „deputaten voor contact van de vrijgemaakte kerken van Oost-Soemba c.s.” (de predikanten ds K. Tanahomba en ds A. J. P. Ringu).

Zij schrijven, dat onze brief ter synodevergadering is gelezen en brengen de dank over, ook voor de hulp die door de Nederlandse

kerken aan ds P. P. Goossens en zijn gezin is verleend gedurende hun verlofperiode, „dat alleen als is echte hulp aan onze kerken, omdat het bijzonder nodig is dat ds Goossens in het midden van onze kerk werkt om het Woord Gods te onderwijzen, want onze kerken verkeren in dezelfde toestand als in de tijd der Richteren, de kennis van Gods Woord is bijzonder gering. Daarom is de terugkeer van ds G. met zijn gezin een groot geluk of zegen voor onze kerken.”

En dan vertellen zij verder over wat er reeds in mei 1970 besproken is over de opleiding van de goeroe's. Ook zij, die de gemeenten werkzaam zijn, zouden extra onderwijs moeten ontvangen. Een soort „bij-scholingscursus” dus. Onder die goeroe's waren er die „hoordat de cursus was er tegen op zagen om, voordat de cursussen te volgen met als argument dat zij het Indonesisch niet goed kenden, want zij allen hebben slechts lagere school gehad. Maar sinds zij het onderwijs volgen, achten zij het een voordeel om de ophelderingen uit Gods Woord, die door ds Goossens gegeven worden, te mogen horen. Want hij geeft geen onderwijs met een hoge (verheven) of wetenschappelijke taal, doch slechts met eenvoudige taal, die begrepen kan worden door mensen, die alleen maar het pasar-maleis kennen. Die toelichtingen betreffen de kern van het Evangelie, onze roeping en ons leven als christenen om de Here te verheerlijken”.

Het voortzetten van de correspondentie is gewenst. De brief sluit met de volgende woorden „Moge de Here, die rijk is aan ontferming, de band tussen U en onze kerken in stand houden en bevestiging en zegene Hij uw inspanning tot uitbreiding van het Koninkrijk des Heren hier (op Soemba)”.

Deze bede geven we gaarne door. Den Haag ZW wil niet meer doen dan bemiddelen tussen Nederlandse en Soembanese volgelingen van de éne Heer.

PERSBERICHT

Tydskrif vir christelike wetenskap

Die Vereniging vir Christelike Hoër Onderwys, gevestigd te Bloemfontein, Z. Afrika, heeft een belangrijk orgaan, het bovengenoemde tijdschrift, dat elk kwartaal verschijnt en thans in zijn 7e jaargang is.

Wij delen mede, dat vanaf heden Buijten & Schipperheijn de abonnementenwerving in Nederland behartigt.

De prijs van een jaarabonnement bedraagt f 6,—.

Gaarne worden proefnummers op aanvraag toegezonden.

Buijten & Schipperheijn, Amsterdam, Valkenburgerstraat 106, tel. 020-236612. Postgiro 22960, Gemeentegiro B 1428. Bankiers: Pierson, Heldring & Pierson.

Ons vakantie reisplan 1972

OOSTENRIJK

We gaan weer **kamperen in de alpen**. De boerderij van de familie Flatz in het Bregenzerwald zal opnieuw het centrum zijn voor een onvergetelijke vakantie.

Vertrek 17 juli. Duur tien dagen. Prijs 300 gulden (all in).

Bij voldoende deelname zal er ook een hotelreis geplanned worden.

Vertrek 3 juli.

Aanmelden bij de reis/kampeerder J. Wijnsma,
Langgrousterwei 296 A, Ooster Nijkerk, tel. 05192 - 293.

ITALIE

Een **gezellige jongerenreis** naar Limone met vele mogelijkheden tot excursies o.a. Venetië en Verona.

Deze volledig verzorgde hotelreizen zijn uniek.

We vertrekken op 10 en 17 juli voor een reis van dertien dagen naar het Gardameer. Prijs 495 gulden.

We vertrekken op 20 juli voor een reis van tien dagen naar het Gardameer. Prijs 430 gulden.

Voor beide reizen is verlenging mogelijk. Folders op aanvraag.

Inlichtingen Ds S. Wijnsma, Zaan 21, Zwolle, tel. 05200 - 32064.

STUDENTENLEVEN

Sola Scriptura

Voor het studentendispuut „Sola Scriptura”, uitgaande van de „Civitas Studiosorum in Fundamento Reformato”, hoopt D.V. 23 februari a.s. om 19.30 uur n.m. in gebouw Cunera, Nieuwe Gracht 32 te Utrecht, Mevr. Mr. J. A. van Ruler-Hamelink te Utrecht, te spreken over het onderwerp „De idee van een Christelijke cultuur, de theocratische gedachte en het maatschappelijk leven”.

Belangstellenden zijn van harte welkom.

God maakte ons blij met de geboorte van

michiel ido

hans en ida van den brink
karen
martijn

mercuriusstraat 10 emmeloord
7 februari 1972

Inplaats van kaarten.

„Niet ons, o Heer, niet ons zij eer gewijd,
doch Uw voortdurende aanwezigheid,
Uw trouw en Uw genade”.
(Psalm 115 : 1)

Namens onze ouders, de heer en mevrouw

**G. van Meerkerk
B. van Meerkerk-Stam**

delen wij U mede, dat zij op 27 februari a.s.
25 jaar getrouwd zijn.

Op maandag 28 februari
kunt U hen met dit heuglijke feit gelukwensen
in Restaurant „Campagne”,
Troelstrastraat 5, Hardinxveld-Giessendam.
Van 19.30-20.30 uur.

Hun kinderen.

Karekietstraat 15, Sliedrecht.

GEVRAAGD:

vakantiewoning

voor 8 pers. (3 volw., 5 kind.)
in bosrijke omgeving voor 2 à 3
weken in de periode 1/7-5/8.

Dr. D. Holwerda, De Gast 63, Zuidhorn (Gr.)
tel. 05940-2690.

Redactieleden

Ds H. Amelink, Drs H. de Jong,
D. W. L. Milo, Prof. C. Veenhof,
Ds G. Visee, Drs H. E. S. Woldring.

Adres van de Redactie

Ds H. Amelink, Waal 5, Langerak
(Z.-H.), tel 0 1843 - 232.

Gereformeerde Persvereniging „Opbouw”

secretaris-penningmeester: W. Kaper,
van Lynden van Sandenburg-
laan 16, Utrecht. Tel. 0 30 - 711450.
Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan
220, Zeist. Tel. 0 3404 - 12452.

Abonnementenprijs

f 15,— per jaar (bij vooruitbeta-
ling) Zeist. Giro 2580477.
Advertentieprijs ... 25 ct per mm.
Familieberichten ... 20 ct per mm.

Bestuur en Directie van de
Stichting „Gereformeerd Bejaardencentrum Zwolle”

hopen in juni een aanvang te maken met de geleidelijke
ingebruikneming van het verzorgingstehuis „DE ESDOORN”
te Zwolle.

In verband hiermede roepen zij nu reeds gegadigden
op voor de volgende functies:

A 1 HOOFD VERZORGING EN VERPLEGING

tevens in staat de directeur te vervangen,
in bezit van Diploma Ziekenverpleging A, en liefst B.
Sollicitanten dienen in een gelijkwaardige functie werkzaam
te zijn geweest.

A 2 Verplegenden met diploma A of B

A 3 Ziekenverzorgsters

A 4 Bejaardenverzorgsters (ook als leerling)

A 5 Bejaardenhelpsters (ook als leerling)

B 1 HOOFD HUISHOUDELIJKE DIENST

(ervaring in soortgelijk werk gewenst)

B 2 Helpsters huishoudelijke dienst

B 3 Schoonmaker

(o.a. voor bediening moderne schoonmaakapparatuur)

C 1 KOK

bij voorkeur met ervaring in tehuizen

C 2 Assistent Kok of Kookster

C 3 Keukenhelpsters

— moderne grote vaatwasmachine aanwezig

D 1 TECHNICUS

bij voorkeur met elektrotechnische opleiding en „twee rechterhanden”

E 1 RECEPTIONIST(E)

met administratieve ervaring; Mulodiploma minimaal vereist.

Voor diverse functies in de verzorgings sfeer bestaan in Zwolle
opleidingsmogelijkheden.

Salariëring geschiedt volgens landelijke regeling.

„De Esdoorn” zal plaats bieden aan ruim 150 bewoners en een
eigen ziekenafdeling bevatten.

Voor het merendeel van het personeel staat een modern en
zeer gezellig Zusterhuis ter beschikking.

Gegadigden voor Hoofdfuncties A 1, B 1, C 1 gelieven schrift-
lijk te solliciteren.

Voor de overige functies kunnen desgewenst telefonisch af-
spraken voor een informeren onderhoud worden gemaakt
tussen 18.30 en 19.30 uur.

Secretariaat der Stichting, p.a.:

de Heer J. P. Meijer, Abel Tasmanstraat 141, Zwolle.
Telefoon: 0 5200 - 31086.

de esdoorn

zwolle

Wij willen graag trouwen en

ZOEKEN WOONRUIMTE

per april-mei.
Omgeving Utrecht.
Wie helpt ons?

Brieven onder nummer 183 bureau „Opbouw”,
Slotlaan 220, Zeist.

Juffrouw, 44 jaar,
werkzaam in de verzorgingssector
in het midden des lands,

ZOEKT KENNISMAKING

Brieven onder nummer 182 bureau „Opbouw”,
Slotlaan 220, Zeist.